

GÖRÜŞLER

YENİ CEZA KANUNU VE ÇOCUKLAR

I. GİRİŞ

TBMM tarafından 1 Haziran 2005 tarihinde Yürürlüğe girmesi kararlaştırılan yeni Türk Ceza Kanunu 5237 sayılıdır. Yürürlükten kalkacak olan Türk Ceza Kanunu ise 765 sayılıdır. Ceza Kanunu ile hangi davranışların suç olduğu ve bunlara karşı uygulanacak yaptırımlar belirlenir. Böylece bir toplumda kabul edilen hukuksal değerlerin korunması amaçlanır. Örneğin yaşam hakkı, vücut dokunulmazlığı, özel yaşamın gizliliği, cinsel dokunulmazlık gibi. Bu değerleri ihlal eden eylemleri yapanlar cezalandırılır. Cezanın amacı ise, bir yandan, kişileri suç işlemekten caydırmak, diğer yandan suç işleyen kişiyi yeniden topluma kazandırmak ve aynı zamanda adaleti sağlamaktır. Ceza bu işlevleriyle insanların barış içerisinde bir arada yaşamasına hizmet eder.

Ceza hukukunun yaptırımları kişi özgürlüğüne derin biçimde müdahaleyi gerektirir. Bu nedenle ceza hukuku araçları, diğer önlemlerin yeterli olmayacağı düşünüldüğünde başvurulması gereken son araçlardır.

Yeni Ceza Kanunundaki amaç birinci maddesinde şöyle belirtilmiştir: "Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir."

5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu yaşamımızın bir çok alanında yenilikler getiriyor.

Yeni Ceza Kanununda korunan önemli bir değer de çocuklardır. Çocuklar bir yandan suça sürüklenmeleri yönüyle, diğer yandan suç mağduru olmaları yönüyle Ceza Kanundaki düzenlemelere konu edilmiştir.

Ceza Kanuna göre on sekiz yaşını doldurmayan kişiler çocuk sayılmaktadır.

II. SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

5237 sayılı Ceza Kanununda çocuklara suça sürüklenen çocukların ceza sorumluluğu 765 sayılı Türk Ceza Kanunundakine benzer bir şekilde düzenlenmiş olup bu bakımdan her iki kanun arasında önemli bir fark bulunmamaktadır.

Ceza sorumluluğu bakımından üç grup çocuk söz konusudur. Birinci grup "fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocuklar" olup bunların ceza sorumluluğu yoktur. 765 sayılı Kanunda bu yaş sınırı on birdir.

Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlar bakımından bir inceleme yapılacaktır. Yapılan inceleme sonucunda, eğer çocuğun işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamadığı ya da davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmediği saptanırsa, yine ceza sorumluluğu yoktur.

Buna karşılık, işlediği fiili algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, 12-15 yaş grubundaki çocuklara ceza verilecek, ancak bu cezalarda indirim yapılacaktır. Üçüncü grup yaş küçüğü ise 15-18 arasındadır. Bu gruba giren çocukları ceza sorumluluğu var kabul edilmekte, ancak verilen cezaların miktarlarında indirimle gidilecektir.

5237 sayılı Ceza Kanunda önemli bir yenilik, çocukları suça azmettiren ve suç işlemekte araç olarak kullanan kişilere verilecek cezaların arttırılmasıdır.

Suça Sürüklenmiş Çocuklar hakkında hangi koruyucu tedbirlerin alınacağı ve bu çocukların nasıl yargılanacağı, "Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun" da düzenlenmiştir. Ancak halen TBMM Adalet Komisyonunda olan "Çocukları Koruma Kanunu" Tasarısının kanunlaşması halinde bu kanun yürürlükten kalkacaktır. Çocukları Koru-

ma Kanunu Tasarısında ise "Özel koruma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunması, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınması, toplumun adalet ve güvenlik ihtiyacının karşılanmasını hedefleyen çocuk adalet sisteminin esas usullerinin düzenlenmesi öngörülmektedir"

III. ÇOCUKLARA KARŞI İŞLENEN SUÇLAR

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda çocukların suça maruz kılınması halinde etkili yaptırımlar öngörülmüş ve çocuklar her yönüyle korunmak istenmiştir. Bu kısa yazıda ancak bazı suçlara değinilecektir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda , cinsel yönden saldırıya uğrayan, fuhuşa sürüklenen ve müstehcen yayınlarda kullanılan çocuklar bakımından önemli yenilikler getirilmektedir.

A- Cinsel İstismar

Yeni Türk Ceza Kanununda ilk kez çocuklara yönelik cinsel saldırılar "çocukların cinsel istismarı" kavramıyla ifade edilmiştir. Böylece savunmasız durumda olan ve çoğu kez kendisine yönelik saldırının niteliğini dahi anlayamayan çocuğa yönelik fiiller istismar olarak adlandırılmıştır.

Çocukların cinsel istismarı Kanununun 103 maddesinde düzenlenmiştir. Cinsel istismar deyiminden; On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış anlaşılacaktır. Diğer çocuklara, yani 15-18 yaş arasıdaki çocuklara karşı ise sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, cinsel istismar sayılmaktadır. Cinsel istismarı oluşturan fiiller sadece çocuğun vücuduna fiziki temas biçiminde yapılan aktif hareketler değildir. Failin çocuğu yönlendirmesiyle kendini, öptürüp, okşatması gibi eylemler ile, çocuğun soyundurulup çıplak olarak seyredilmesi gibi hallerde cinsel istismar kapsamında giren fiillerdir.

Çocuğu bu şekilde cinsel yönden istismar eden

kişinin, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür. 15 yaşından küçük çocuklara karşı gerçekleştirilen cinsel istismarlarda şayet cebir ya da tehdit kullanılırsa ceza yarı oranında artırılabilecektir.

Cinsel istismarın vücuda organ ya da sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda ceza ağırlaştırılmaktadır. Bu durumda faile sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası verilecektir.

Çocukların belirli niteliklere sahip kişilerce cinsel yönden istismar edilmesi de daha ağır cezanın verilmesini gerektiren bir nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Bu bakımdan birinci gruptaki kişiler çocukla belirli bir akrabalık ilişkisi olanlardır. Eğer cinsel istismar üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısımları, üvey baba, evlat edinen, kişiler tarafından gerçekleştirilirse ceza yarı oranında artırılabilecektir. İkinci grup ise görevleri nedeniyle çocuk üzerinde gözetim ve koruma yükümlülüğüne sahip kişilerdir. Cinsel istismarın vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılabilecektir.

Cebir ve tehdit kullanılması sonucu çocuğun nitelikli biçimde yaralanmasına neden olunması durumunda fail ayrıca kasten yaralama suçundan dolayı da cezalandırılacaktır.

Suçun sonucunda mağdurun beden ya da ruh sağlığının bozulması hâlinde, on beş yıldan yirmi yıl arasında hapis cezasına hükmolunacaktır.

Mağdurun bitkisel hayata girmesine ya da ölümüne neden olunması durumunda ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngörülmüştür.

B- Fuhuş

Ceza Kanununun 227. maddesinde çocukların fuhuşa sürüklenmesi etkili bir biçimde yaptırma bağlanmıştır. Maddenin birinci fıkrasında çocuğu fuhuşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla çocuk bulan ya da barındı-

ran, çocuğun fuhuşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Böylece çocuğun fuhuşa sürüklenmesine yönelik tüm davranışlar kapsamlı bir biçimde cezalandırılmış olmaktadır. Nitekim "bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi" cezalandırılacağı öngörülerek, çocuğu fuhuş için teklif etme gibi, fuhuşa ön gelen hareketler de suç kapsamına alınmıştır.

227. maddede, fuhuş suçunun cezayı ağırlaştırıcı nitelikleri halleri de düzenlenmiştir. Buna göre "cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhuşa sevk eden veya fuhuş yapmasını sağlayan kişi hakkında verilecek ceza yarısından iki katına kadar" artırılabilmektedir.

Yine fuhuş suçunun, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlât edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi hâlinde de, verilecek ceza yarı oranında artırılabilmektedir.

Fuhuş suçlarının ekonomik çıkar amacıyla ve örgütlü biçimde işlenmesi söz konus olduğundan, hapis cezasının artırılmasının yanında, yüksek miktarda adli para cezası, suçtan elde edilen gelirlerin müsadere edilmesi gibi yaptırımlar öngörülmüştür. Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükümlenir. Örneğin, bir şirkete ait otelin fuhuş için tahsis edilmesi halinde, şirketin otel işletme izni iptal edilebilecektir. Kanunda öngörülen diğer önemli bir yenilik ise fuhuşa sürüklenen kişinin, tedavi veya terapiye tabi tutulacağıdır.

C- Müstehcenlik

Çocukların korunması bakımından diğer bir önemli madde Müstehcenliktir.

Kanunda müstehcenliğin ne olduğu tanımlanmamıştır. Zaten diğer ülkelerde de kanunlarda müstehcenlik tanımı yoktur. Bunu şimdi olduğu gibi hakim tespit edecektir. Müstehcenlik kavramı zaman içinde değişmektedir. Bundan yirmi

yıl önce müstehcen kabul edilen bir şey bugün müstehcen olarak nitelendirilmemektedir. Yeni kanunda "pornografi" tabiri kullanılmamıştır. Çünkü pornografi kavramının yabancı bir kelime olduğu bunun Türkçe'deki karşılığının "müstehcen" olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle pornografi, müstehcenliğin daha aşırı bir hali olarak değerlendirilmemelidir.

5237 sayılı Ceza Kanununun 226. maddesine göre Bir çocuğa; Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin herhangi bir biçimde çocuklara iletilmesi ile müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukların kullanılması suç olarak öngörülmüştür.

Buna karşılık yetişkinler müstehcen ürünleri, bunların satışına özgü alışveriş yerlerinden temin edebileceklerdir. Bu yerlerde sadece müstehcen ürünler satılabilecek ve buralardan çocuklar alışveriş edemeyecektir. Böylece çocuklar bakımından etkili bir koruma getirilirken, yetişkinler açısından bir serbestlik söz konusudur. Ancak, unutmamak gerekir ki, yetişkinlerin müstehcen ürünleri çocuklara ücretsiz de olsa vermeleri halinde suç işlemiş olurlar.

Yeni Kanunda müstehcenlik suçuna ilişkin düzenlemelerin, bilimsel, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmayacağı öngörülmüştür.

D- Aile İçi Şiddet ve Diğer Suçlar

Çocuklara yönelik aile içi şiddet bakımından da yeni Ceza Kanununda etkili yaptırımlar bulunmaktadır. Aile içi şiddet dendiğinde, yaralama, kötü muamele, eziyet gibi suçlar söz konusudur. Eziyet suçu yeni bir suç tipi olup, bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışlar anlamına gelmektedir. Aslında bu fiiller de kasten yaralama, hakaret, tehdit, cinsel taciz niteliği taşıyabilirler. Ancak, bu fiiller, ani olarak değil, sistematik bir şekilde ve belli bir süreç içinde işlenmektedirler. Bir süreç içinde süreklilik gösteren bir biçimde işlenen eziyetin özelliği, işkence gibi, kişinin psikolojisi ve ruh sağlığı üzerindeki tahrip edici etkilerinin olmasıdır. Bu etkilerin uzun bir süre ve

hatta hayat boyu devam etmesi, eziyetin bu kapsamda işlenen fiillere göre daha ağır ceza yaptırımını altına alınmasını gerektirmiştir.

Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen veya maddî ve manevî özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlâk, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba da cezalandırılacaktır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 194. maddesinde Sağlık için tehlikeli madde temini suçu düzenlenmiştir. Buna göre "Sağlık için tehlike oluşturabilecek maddeleri çocuklara, akıl hastalarına veya uçucu madde kullananlara veren veya tüketimine sunan kişi, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır"

Kanununun 228 ve 229. maddelerinde ise çocukların kumar oynaması için yer ve imkan sağlanması ile çocukların, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimselerin dilencilikte araç olarak kullanılması da suç olarak düzenlenmiştir.

IV. SONUÇ

5237 Ceza Kanunu çocukların suça karşı korunması bakımından yeni suçların öngörüldüğü ve çocuklara karşı işlenen suçların cezalarının arttı-

rıldığı, bir reform kanunudur. Ancak gerek, suça sürüklenmiş olsun gerek suç mağduru olsun, çocukların korunması sadece ceza kanunlarıyla mümkün olamaz. Bu bakımdan çocuklarla ilgili genel bir politikanın belirlenmesi ve her tür tedbirin bu politika çerçevesinde alınması gerekir. Ceza kanunları böyle genel bir politikanın parçası ve tamamlayıcısı olabilirler. Ancak üzümlük söylemek gerekir ki, Anayasada çocukların ve gençlerin korunması için önlem alınır denmesine rağmen, Ülkemizde henüz bir sisteme dayalı genel bir politika belirlenmemiştir. Çocuklar her yönden korumasız kalmıştır. "Sokak çocukları", "tinerci çocuklar" tehlikeli canavarlar olarak ilan edilmişlerdir.

5237 sayılı Kanun tüm bu sorunların çözümü bakımından önemli ve çağdaş bir adımdır, ancak başka adımlarında atılması gerekli. Bunun için herkese görev düşüyor.

Doç. Dr. Adem Sözüer
İ.Ü Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Usul Hukuku
Anabilim Dalı Öğretim Üyesi